

زنگ هنر فقط برای نقاشی نیست!

با بهره‌گیری از هنر به‌عنوان ابزاری برای کندوکاو علمی، می‌توانیم چشم‌انداز دانش‌آموزان را گسترش دهیم. معلمان در ساعت هنر به نمایش، کاردستی، نقاشی، رنگ آمیزی، خطاطی و... می‌پردازند. توصیه می‌شود، در کنار این درس، به‌صورت تلفیقی و غیرمستقیم، سایر درس‌ها را هم آموزش دهیم. گاهی وقت کافی برای تدریس درس‌های دیگر نداریم، یا اگر می‌خواهیم تمرینی از مفهوم ریاضی و علوم را تکرار کنیم و اطلاعات را افزایش دهیم، چه ساعتی بهتر از ساعت هنر. برای مثال، از نقاشی در زنگ هنر می‌توان به‌عنوان ابزاری برای عمق‌بخشیدن به درک دانش‌آموزان استفاده کرد و آن‌ها را به تفکر عمیق درباره‌ی آنچه می‌دانند و آنچه مشاهده می‌کنند، تشویق کرد. این مقاله می‌خواهد اهمیت زنگ هنر را در تلفیق با سایر درس‌ها بیان کند و راهکارهایی در این زمینه ارائه دهد. این موضوع هرگز به این معنا نیست که هنر را فدای درس‌های دیگر کنیم، بلکه می‌توانیم هنر را با درس‌های دیگر تلفیق و همراه کنیم.

۱ نقاشی هدفدار با تلفیق سایر

درس‌ها: دانش‌آموزان با کشیدن نقاشی هدفدار در زنگ هنر که با تلفیق سایر درس‌ها انجام می‌شود، می‌توانند پاسخ پرسش‌های خود را بیابند و خلاقیت خود را نشان دهند. نقاشی دانش‌آموزان پلی برای برقراری ارتباط با درون کودکان است، چون کودکان واقعیت زندگی خود و دنیای پیرامون خود را می‌کشند و رنگ دلخواه خود را در آن محسوس می‌کنند.

۲ زنگ هنر با استفاده از

روش‌های نوین تدریس: جریان یادگیری از طریق تمام حواس صورت می‌گیرد. معلم می‌تواند در زنگ هنر از روش‌های نوین تدریس مانند روش چند حسی ۷۵ درصد یادگیری بصری، ۱۳ درصد یادگیری سمعی، ۶ درصد یادگیری

لمسی، ۳ درصد یادگیری چشایی و ۳ درصد یادگیری بویایی استفاده کند. این روش به یادگیری اصیل و عمیق و پایدار در دانش‌آموزان منجر می‌شود. معلم با مشخص کردن مسئله، فراگیرندگان را به جمع‌آوری اطلاعات، فرضیه‌سازی، آزمون فرضیه و نتیجه‌گیری می‌رساند. با استفاده از روش تدریس پروژه هم می‌توان قدرت مدیریت، برنامه‌ریزی و خودکنترلی را در دانش‌آموزان ارتقا بخشید. در این روش، دانش‌آموزان می‌توانند با توجه به علاقه‌ی خود موضوعی را انتخاب و به‌طور فعالانه در به نتیجه رساندن آن بکوشند. این روش اعتمادبه‌نفس را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند، زیرا بین آن‌ها و معلم رابطه‌ی صحیح آموزشی برقرار می‌شود. در نهایت، تقویت همکاری، احساس مسئولیت، انضباط کاری، صبر و تحمل در انجام امور و تحمل عقاید دیگران و مهارت‌های اساسی پژوهش در دانش‌آموزان از

مزایای این روش هستند. در زنگ هنر، معلم با روش پرسش و پاسخ می‌تواند مطالبی را که قبلاً تدریس کرده است، ارزشیابی کند. در صورتی که معلم نتواند برای فهماندن مطلب درسی آزمایش انجام دهد، شیوه‌ی نمایشی می‌تواند برای روشن‌تر کردن مفهوم برای فراگیرندگان شیوه‌ی خوبی باشد. بهتر است این نمایش در ساعت هنر باشد و با روش بحث همراه شود.

گردش علمی به دانش‌آموزان امکان می‌دهد از طریق مشاهده‌ی طبیعت، وقایع، فعالیت‌ها، اشیاء و مردم تجربه‌ی علمی به دست آورند. در گردش علمی، دانش‌آموزان با مشاهده‌ی واقعیت‌ها، مفاهیمی را که در کلاس مورد بحث قرار می‌گیرد، بهتر در ذهن خود می‌پروراند. معلم می‌تواند با استفاده از این شیوه کنجکاوی فراگیرندگان را درباره‌ی موضوعی خاص برانگیزد. در بعضی موارد می‌توان از گردش علمی برای جمع‌آوری اطلاعات لازم در انجام آزمایش یا پروژه بهره گرفت.

۳ تلفیق زنگ هنر با درس علوم: اگر بخواهیم زنگ هنر را با درس علوم تلفیق کنیم، می‌توانیم بعد از انجام آزمایش‌های گوناگون علوم و آزمایش‌های اضافی، از دانش‌آموزان

بخواهیم گزارش آن را بنویسند و در کلاس بخوانند. معلم در ساعت هنر از دانش‌آموزان می‌خواهد در مورد جانوران تحقیق کنند و نقاشی مربوط را بکشند. دانش‌آموزان را به حیاط می‌برد و در کنار درختان باغچه، از آن‌ها می‌خواهد از طریق تجربیات خود، آگاهی‌های بیشتری نسبت به حشرات، کرم‌ها، حرکات و صداها و رژیم غذایی آن‌ها پیدا کنند. آن‌ها منابع را بررسی و مشاهده می‌کنند، نقاشی مربوط به حیوان را می‌کشند، رنگ‌آمیزی می‌کنند، بحث می‌کنند و توضیح می‌دهند. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد در زنگ هنر وسایل آزمایش علوم را تهیه کنند؛ ساختن ترازو، دماسنج، طبقه‌بندی مواد و بادبادک.

۴ تلفیق هنر با علوم و مهارت‌های زندگی: معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد وسایل کاشت گندم یا جو را فراهم کنند. آن‌ها را به حیاط مدرسه می‌برد و محل مناسبی را در نظر می‌گیرد و همه با همکاری هم سبزی، گندم یا جو می‌کارند. در چند روز آینده، آن‌ها جوانه زدن را مشاهده می‌کنند. اثر سرما را بر گیاهان می‌بینند، نحوه‌ی آبیاری و نظارت را یاد می‌گیرند و در نهایت از نزدیک با مراحل کاشت، داشت و

برداشت آشنا می‌شوند. آن‌ها می‌توانند این مراحل را در هر فصل سال در دفتر نقاشی کنند یا به صورت چارت تهیه کنند یا روزنامه‌دیواری بسازند.

۵ تلفیق هنر با ریاضیات: نمی‌توانیم قاعده‌ی ریاضی را با حفظ کردن یاد بدهیم. بهتر است در ریاضیات از روش‌های مناسب آموزشی و جذاب و متنوع استفاده کنیم. تمرین ریاضی را می‌توانیم در زنگ هنر با نقاشی و کاردستی یا بازی و نمایش تلفیق کنیم. معلم مسئله‌ای را طرح می‌کند و دانش‌آموزان با همکاری هم نمایش را اجرا و مسئله را حل می‌کنند. دانش‌آموزان می‌توانند با اعداد ۰ تا ۹ شکل بکشند و آن‌ها را رنگ کنند. معلم راهنمایی می‌کند مثلاً دانش‌آموزان با عدد ۷ چه اشکالی می‌توانند بکشند. با هفت می‌توان بادکنک، پروانه، قیچی، پاکت نامه و برای عدد ۸ می‌توان خانه، کوه و کلاه رسم کرد. برای عدد ۹ می‌توان گوش‌های موش، گل، گیلان و قیچی و اشکال دیگر کشید. معلم برای پرورش خلاقیت فراگیرندگان از آن‌ها می‌خواهد به صورت گروهی جورچین درست کنند.

بکشند. معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد آثار تاریخی و مناظر طبیعی را مشاهده و نقاشی کنند یا با گل رس، اشیا و وسایل قدیمی بسازند و آن‌ها را در آفتاب قرار دهند تا خشک شود. از آن‌ها می‌خواهد با رنگ‌آمیزی آن اشیا به مناسبت‌های گوناگون نمایشگاهی از آثارشان برپا کنند.

۷ تلفیق هنر با فارسی: در زنگ هنر معلم می‌تواند نمایش صحنه‌ای یا عروسکی انجام دهد. دانش‌آموزان می‌توانند داستان‌های کتاب فارسی مانند قصه‌های قدیمی، سرگذشت پیامبران و امامان را در زنگ هنر به صورت نمایش اجرا کنند، ولی نباید از تأثیر قصه در یادگیری غافل شد. معلم یا دانش‌آموزان می‌توانند قصه‌ای را انتخاب و در زنگ هنر برای بقیه‌ی دانش‌آموزان تعریف کنند.

قطعات مقوا را برش دهند و با کشیدن شکل‌های هندسی و مفاهیم ریاضی، محیط و مساحت، جورچین ساده‌ای تهیه کنند تا گروه دیگر آن را کامل کند. در زنگ هنر هم می‌توانند با ساختن ساعت، خواندن آن را آموزش دهند.

۸ تلفیق هنر با هدیه‌های آسمان:

معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد نعمت‌های خدا را به تصویر بکشند. در جلسه‌ای هم دانش‌آموزان تصاویر ترتیب نماز را می‌کشند و رنگ می‌کنند. آن‌ها می‌توانند پیام‌های قرآنی را بنویسند یا داستان یکی از پیامبران و ائمه را نقاشی کنند. می‌توان دانش‌آموزان را به مسجد یا امامزاده‌ی نزدیک مدرسه برد و از آن‌ها خواست نقاشی آن مکان را بکشند و حتی در نماز جماعت هم شرکت کنند. ■

۶ تلفیق هنر با مطالعات اجتماعی:

معلم می‌تواند گردش علمی تدارک ببیند. او از دانش‌آموزان می‌خواهد یادداشت‌برداری کنند و به گزارش‌نویسی اهمیت می‌دهد. معلم می‌خواهد دانش‌آموزان با محیط اطراف آشنا شوند و به اهمیت و نقش محیط اطراف، نظافت، حیوانات پی‌برند. معلم می‌تواند پلی به درس اجتماعی بزند و از دانش‌آموزان بخواهد منظومه‌ی شمس‌ی یا نقشه‌ی ایران یا موقعیت روستا و شهر خود را

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

معلمان در زنگ هنر می‌توانند از روش‌های نوین و فعال تدریس مانند روش چندحسی، نمایشی، گردش علمی، پروژه، حل مسئله، پرسش و پاسخ و بحث گروهی و قصه‌گویی استفاده کنند. معلم نباید زنگ هنر را با کشیدن یک نقاشی ساده یا کاردستی بدون هدف طی کنند. معمولاً در زنگ هنر فعالیت‌هایی نظیر رنگ‌آمیزی با گوش روی تکه‌های کاشی و ساختن شکل‌های جالب، رنگ‌آمیزی روی سنگ‌های ته رودخانه و ساختن شکل‌های گوناگون، رسم شکل با خطوط درهم، چاپ انگشتی، تهیه‌ی تصاویر برای افزایش دقت و توجه، تهیه‌ی قاب عکس، ساخت کتاب داستان مفیدند. معلم فعال باید این گونه فعالیت‌ها را در تعمیق یادگیری درس‌های دیگر به کار ببرد.